

men deze kunnen verminderen met het bruto-winst-percentage q is onbekend; wij kennen slechts de Sollkalkulation (Aufschlagskalkulation) (p). $q = \frac{100 p}{100 + p}$ (zie 1), dus de bedoelde inkoopwaarde is:

$$\text{SUD} - \frac{\text{SUD} \cdot 100 p}{100 + p}$$

In overeenstemming met de berekening van de jaarlimiet, moet een op den daar bedoelden Soll-Lagerbestand (e) gelijkend bedrag aan de hiervoor reeds berekende inkoopwaarde worden toegevoegd; dit bedrag kan echter voor de Sollumsatzdifferenz niet anders worden uitgedrukt als door zijn verhouding tot de „Frequenz”. Men krijgt dan:

$$\begin{aligned} \text{LD} &= \text{SUD} - \frac{\text{SUD} \cdot 100 p}{100 + p} + \frac{\text{SUD}}{f} \\ \text{LD} &= \text{SUD} \left(1 - \frac{p}{100 + p} + \frac{1}{f} \right) \\ \text{LD} &= \text{SUD} \left(1 + \frac{1}{f} - \frac{p}{100 + p} \right) \end{aligned}$$

Practisch wordt deze Limitdifferenz met behulp van tabellen berekend; een overeenkomstig percentage als hierboven bedoeld (20 %) wordt gereserveerd, zoodat bij een zeer hoog gestegen omzet, dus bij een zeer groote SUD, steeds een voldoende reserve overblijft.

Het behoeft geen toelichting, dat de onderneming den stand van haar liquide middelen steeds regelt in verband met het totaal van alle limieten.

De schrijver eindigt met de opmerking, dat een goede bedrijfsstatistiek de „Ökonometrie” voor de onderneming is.

BOEKBEOORDEELING

Begroting en rekening van gemeentebedrijven door N. L. Rewencamp. (Alphen a/d. R. N. Samsom 1925) 54 pagina's.

Voor hen, die met de begrotings- en de rekeningsvoorschriften (1924) voor de gemeentebedrijven te doen hebben is het hierboven genoemde boekje eene nuttige publicatie, waarin de stof duidelijk en beknopt is behandeld.

De studeerende zal het allicht betreuren, dat de boekingen in de gemeente-administratie en de bedrijfsboekhouding van de kritische transacties niet gegeven zijn. Deze leemte, zoo het er een is, kan echter niet zwaar wegen.

Ik zou hiermede kunnen volstaan. Ik geloof echter, dat den schrijver eene bespreking van die punten, waarop hij zelf de bijzondere aandacht heeft gevestigd, aangenamer moet zijn. Ik zal daarom op een paar strijdpunten, niet op alle, even ingaan.

Al dadelijk stel ik niet de vraag, of het goed is, dat de voorschriften zelf niet scherp onderscheiden tusschen: *gemeente ondernemingen*, bestemd tot levering aan ingezetenen en andere derden; *gemeentebedrijven*, bestemd tot voorziening van de behoefte der gemeente zelf aan objecten, die ze noodig heeft tot uitoefening van haar taak en *gemeentediensten* — alle drie organisaties, die als zelfstandige inrichtingen beheerd kunnen worden. Die materie toch is niet in de eerste plaats van comptabelen aard, al zou er in het bijzonder bij de gemeente-ondernemingen — die zoo geheel het karakter van verbruikshuishouding missen — twijfel kunnen bestaan aan de juistheid van de volgende regels (pag. 41)

„dat o.i. bij gemeentebedrijven de eenheidsprijs der artikelen „in den inventaris behoort overeen te komen met dien, welken „de magazijnadministratie aangeeft, dus met den naar den in- „koop vastgestelden prijs, al is er op den balansdatum tusschen „dien prijs en den marktprijs verschil. Ook voor grondstoffen „geldt dit.”

De opmerking, voorkomende op de zelfde pagina, dat bij ma-

gazijsen de opneming niet in één of twee dagen (zal) kunnen plaats hebben” gaat tegen leer en ervaring in. Of dat mogelijk is, hangt uitsluitend af van de organisatie van het bedrijf.

1. Is de begroting bindend?

De vraag kan zóó gesteld slechts bevestigend beantwoord worden. De strijd loopt — nu de voorschriften het opmaken eener begroting voor de bedrijven obligatoir hebben gemaakt — echter alleen daarover, wie machtiging tot wijziging der begroting mogen geven.

Dit nu volgt m.i.: onmiddellijk uit de functie der bedrijfsbegrotingen. Primair zijn ze een middel tot verhooging van het nuttig effect van de bedrijven, stellen ze standaardwaarden vast, die de basis vormen van de bedrijfs- en prijspolitiek eenerzijds en van de controle anderzijds. Rentabiliteit en liquiditeit dienen ze slechts indirect.

De handhaving der liquiditeit van de bedrijven is taak der gemeente en het gemeentebestuur heeft daartoe in de *gemeente* begroting het middel. Indien eene handeling van het bedrijf uitgaven zou veroorzaken, waardoor posten der gemeentebegroting zouden worden aangetast, dan zou ter wille van de handhaving der liquiditeit van de gemeente geëischt moeten worden, dat voor die handeling de machtiging werd verkregen langs den weg, die voor alle handelingen geldt die tot uitgaven voor de gemeente aanleiding geven — hoe dringend ze ook moge zijn. Indien dat echter niet het geval is, dan vervalt *deze* aanleiding tot eene omslachtige procedure vanzelf. Dit nu is steeds het geval, indien de meerdere uitgaaf gedekt wordt door vermeerderde bedrijfsontvangsten of door daling van andere bedrijfsuitgaven.

Dan kan een minder omslachtige procedure gewenscht, althans toelaatbaar worden.

Dat is juist gelegen in het wezen der bedrijfsbegroting, dat er een meer onmiddellijke samenhang is tusschen de baten en laten, dan tusschen de ontvangsten en uitgaven der verbruikshuishouding.

Toch volgt hieruit nog niet, dat het in zulke gevallen steeds geoorloofd zou zijn een of meer der organen, die aan het tot stand komen der begroting hebben medegewerkt in de wijziging niet te kennen. Dit is alleen het geval, indien de handeling geen wijziging brengt in de bedrijfspolitiek, waarvan de financiële resultaten in de begroting zijn neergelegd.

Als de uitgaven een bekeersprincipe raken, en verder voor Kapitaalsuitgaven zal de machtiging van alle organen steeds vereischt zijn.

Deze hebben het echter bij de vaststelling van de begroting in de hand het instrument soepeler te maken door aan te geven, welke wijzigingen zonder hunne goedkeuring kunnen worden aangebracht.¹⁾

Dat het bedrijf bezwaren ondervindt van een bindende begroting blijf ik ontkennen. Als de administratie van het bedrijf in orde is komen overschrijdingen van de begroting niet onverwacht te voorschijn; maar ziet men, omdat of het verbruik of de eenheidsprijzen stijgen, aankomen wat er gebeuren zal.

En zou men nu — om één voorbeeld te kiezen — aan den Directeur van het bedrijf of zelfs aan het dagelijksch bestuur willen overlaten om bij eene scherpe stijging van de kolenprijzen, die niet gevolgd wordt door eene evenredige prijsverhoging van de prijzen der bijproducten, vast te stellen of al dan niet tot verhoging van den gasprijs over te gaan.

Ik ga zelfs verder en meen dat het in overeenstemming met den zin onzer gemeentewet is, indien het dagelijksch bestuur niet alleen bij scherpe verhoging van de prijzen van grondstoffen, maar ook bij daling van de opbrengst van de producten

¹⁾ Dit kan op tweeërlei wijzen geschieden; n.l.: door de gevallen te noemen; maar ook door de begroting in zoo'n vorm op te stellen, dat de details het karakter van toelichting verkrijgen.

Wie dat niet wil moet het gemeentebedrijf omvormen in een N.V. event: tot een gemengd bedrijf.

II. Zijn reserves noodig en toelaatbaar?

In het algemeen kan ik de conclusies van den schrijver aangaarden.

De voorschriften staan ze toe; reserveering kan nuttig zijn; de gereserveerde bedragen kunnen ook, als de reserve door het bedrijf geadministreerd wordt in de gemeentekas vloeien, belegging in effecten blijft mogelijk ... of ze gewenscht is, hangt af van de stand der gemeentekas.

Ook hier is het mogelijk de zaak van een breder standpunt te beschouwen. Dat de gemeente gewone inkomsten kan reserveren spreekt wel niet vanzelf; maar toch heeft ze in de beschikking over het saldo van den gewonen dienst daartoe een middel. Dat reserveering van een deel van de inkomsten van de gemeente, waartoe het gehele batig saldo van de winstrekening van het gemeentebedrijf behoort, zou kunnen geschieden zonder te letten op den stand van de gemeenterekening in haar geheel, is echter nog door niemand als „goed financieel beleid verdedigd. De regeling in de voorschriften gegeven ware — als ze bedoeld mocht hebben dit mogelijk te maken — dan ook verwerpelijk.

Blijft dus alleen het geval, dat het saldo der gemeenterekening mogelijk maakt. Dan kan ze geschieden; maar blijft in ieder geval eene reserve van de gemeente, want die bespaart en niet het bedrijf. Wil men, met het oog op de latere beschikking over de reserve rekening houden met hare herkomst, dan kan men ze in de boekhouding van het bedrijf opnemen tot er over beschikt is.

Belegging acht ik verwerpelijk in ieder geval, waarin de gemeente tot andere doeleinden geld moet opnemen tegen hoogere rente, dan zij met de belegging maakt.

Dit alles geldt uitsluitend voor de zoogen. echte reserves, zuivere winstreserves.

Voor de fictieve reserves staat de kwestie anders en evenzoo met de verschillen tussehen de aflossings- en afschrijvingsbedragen. Daarop in te gaan ligt echter buiten het bestek van deze recensie; waarvan de omvang alleen reeds bewijst het belang van het besproken geschrift, dat ongetwijfeld zijn weg zal vinden

VOLMER

Leerboek van het Nederlandsche recht der order- en toonderpapieren, door Mr. Chr. Zevenbergen.

Thans is verschenen: 't tweede gedeelte van dit werk; dit is nog niet 't slot, doch een derde, tevens slotgedeelte, wordt nog spoedig verwacht.

Het tweede gedeelte van bedoeld leerboek bevat ongeveer 80 bladzijden en behandelt: 't accepteren van wissels en de gevolgen daarvan; 't karakter der acceptatie: de invloed van 't trekken, endosseeren en accepteren op de onderliggende rechtsverhouding; weigering der acceptatie en hare gevolgen; middelen ter verhooging van de zekerheid der betaling; hoofdelijkheid der wisseldebiteuren, zakelijke zekerheid: pand en hypotheek; aval; de betaling; protest van non betaling; rechten van den houder bij gebreke van betaling; middelen ter voorkoming van regres; acceptatie ter eere en acceptatie door 't noodadres; betaling ter eere en betaling door 't noodadres.

In 't slotgedeelte zal o.a. 't te niet gaan van de wisselschuld worden behandeld.

Wij kunnen bij de aankondiging en bespreking van dit tweede gedeelte van genoemd leerboek volstaan met een verwijzing naar onze beoordeeling van het eerste gedeelte. Mr. D.

ODE AAN DE WETENSCHAPPELIJKHEID *)

door J. H. HAGEMAN

Met vreugde begroeten we elk jaar weer
Vooruitgang van 't vak, vermeerdering van eer.
Een kleine kwarteeuw is er achter den rug,

Toen was men bij Meesters en Dokters een mug,
En nu is men als accountant toch heusch een genie,
Ja, ze dragen den hoed van een dokter in de filosofie.

Maar daarvoor diende de studie geïntensiveerd
En Hollandsch, dat klinkt absoluut niet geleerd.
Men zegt niet aanvullend, maar complementair,
Van eerste spreekt niemand, dat heet thans primair.
Maar experimenteele psycho-analytische specialisatie
Klinkt prachtig, als waar 't een dynamische agglomeratie.

Hoor je die dingen voor d'eerste maal aan
Dan denk je, waar haalt hij de wijsheid vandaan.
Je leest van kartellen en pools en van corners en ringen
En denkt, dat je 't snapt, maar 't zijn andere dingen.
Dynamisch, empirisch, variab'le expansie, ubiquiteit,
Bij al dien onzin raak je toch zeker je tramontanen wel kwijt.

Wanneer is iets technisch-economisch noodzakelijk?
Men kan zeggen als 't mot, maar dat klinkt lang niet zoo
zaak'lijk.

Je hoort apodietisch betoogen de periodiciteit van de hoog-
conjunctuur,
Maar pas op, want vertrouw je daar op, dan ben je zóó zuur.
Constante uniformisering en bedrijfsnormalisatie
Moet leiden tot selectie en standaardisering, of wel
standarisatie.

Wetenschappelijk bepaalt men, waar een schoensmeerfabriek
moet staan,
Als standort neemt men de som der lokale en regionale
isodaspaan,

En let incidenteel op devicerende ubiquiteiten,
Dan zie je vanzelf intensieve accumulatie van capaciteiten.
Efficient wordt het door kwalitatieve differentiatie,
Gaet het dan toch mis, dan komt het vanwege de deflatie.

Als vak B op 't examen wordt vermeld, physical test
Een rationeele, synthetische, investigation is 't best.
Daarbij let men nog extra op eigen bedrijfs-constellatie,
Want d'amortisatie der leden is klein, dus vreest men inflatie.
Categorisch, empirisch selecteert men ze naar hun productie-
vermogen

Daarna kunnen kandidaten zich verder af laten drogen.

Een accountant natuurlijk blijft wetenschappelijk, dat is
in 't end

Zijn distribueerend economische functie in 't productie-proces.
Hij zoekt voor cliënten verhooging van 't netto rendement,
Elke zonde tegen d'efficiency vindt hem op de bres.

Zijn collectioneerende functie is echter lang niet secundair,
Door scientific management brengt hij 't privaat-economisch
heel ver.

Door horizontale concentratie verhoogt hij de rentabiliteit
Der assistenten skilled labour en geconcentreerde assidueit.
Dit tot uitdrukking komt in 't normale accres zijner declaratie,
Verminderd met de nu eenmaal onmisbare remuneratie.
Geleid door hun gang-boss worden ze gespecialiseerd
En hun earning-capacity ijverig gecultiveerd.

Een accountantsdag is een welkome attractie voor deze
variatie,
Des morgens en 's middags vergast men zich aan wijdloopige
mediatie

Dit maal van aprioristischen aard, of wel anticipeerend
Op een wet, die wel nooit in het Staatsblad zal komen, maar,
Mijne Heeren,

Aan tafel zijn de beschouwingen meer retrospectief,
En vooral de begeleidente omgeving is ons dan lief.

*) Uitgesproken aan den maaltijd gehouden na afloop der
besprekingen op den Zeventienden Accountantsdag, op 26
September 1925.